

تفکر استراتژیک سستر آینده پژوهی

تألیف:

دکتر ایرج سلطانی

با همکاری:

مهندس بهزاد حقی

سرشناسه	سلطانی، ایرج، ۱۳۴۱ -
عنوان و پدیدآور	تفکر استراتژیک بسترآینده پژوهی / تألیف دکتر ایرج سلطانی با همکاری بهزاد حقی
مشخصات نشر	اصفهان: ارکان دانش، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	۳۷۶ ص.: جدول، نمودار
شابک	978-600-287-042-1
وضعیت فهرست‌نویسی	فیپا
یادداشت	کتابنامه: ص. [۳۵۷] - ۳۶۳.
موضوع	برنامه‌ریزی استراتژیک
موضوع	اندیشه و تفکر خلاق
شناسه اد	حقی، بهزاد، ۱۳۴۵ -
رده‌بندی بنگر	۱۳۹۳ ت ۷ ۸ س / ۲۸ / ۳۰ HD
رده‌بندی دی‌سی	۶۵۸/۴۰۱۲
شماره کد‌شناسی ملی	۳۵۰۷۴۵۲

«انتشارات ارکان دانش ناشر برگزیده سال ۱۳۸۷ استان اصفهان»

«ناشر برگزیده نمایگاه بین‌المللی کتاب تهران در سال ۱۳۸۹»

انتشارات ارکان دانش

نام کتاب	تفکر استراتژیک بسترآینده پژوهی
مؤلفین	دکتر ایرج سلطانی، بهزاد حقی
ناشر	انتشارات ارکان دانش
چاپ اول	تابستان ۱۳۹۳
شمارگان	۱۰۰۰ جلد
مدیر تولید	نسرین مختاری
تنظیم و صفحه‌آرایی	انتشارات ارکان دانش
طراحی جلد	کانون آگهی و تبلیغات نقشینه
لیتوگرافی	طاها
چاپ متن	پارسا
چاپ جلد	کنکاش
صحافی	پیمان گستر
قطع و شمارش صفحات	وزیری، ۳۷۶ صفحه
قیمت	۱۶۰۰۰۰ ریال

ISBN: 978-600-287-042-1

شابک: ۱ - ۰۳۲ - ۲۸۷ - ۶۰۰ - ۹۷۸

اصفهان: خیابان شیخ بهایی، چهارراه سرتیپ، کوی شهید مهرداد انصاری (سرتیپ)، نورسیده به طالقانی، پلاک ۹۲.
 تلفن: ۳۲۳۴۱۳۳۹، نمایر: ۳۲۳۴۱۳۳۹، مرکز فروش: ۳۲۳۵۶۸۵۸، کدپستی: ۸۱۳۵۸-۶۵۶۳۱
 ۳۲۳۵۶۸۵۹

سازمان‌ها برای غلبه بر تحولات و کسب مزیت رقابتی از طریق پارادایم برنامه‌ریزی مالی محیط داخلی و خارج سازمان را مدیریت می‌کردند که پس از مدتی در دهه ۱۹۶۰ برنامه‌ریزی مبتنی بر پیش‌بینی را مورد استفاده قرار دادند، سپس در دهه ۱۹۷۰ برنامه‌ریزی بر مبنای محیط بیرون شکل گرفت. در دهه ۱۹۸۰ مدیریت استراتژیک و به دنبال آن پارادایم سازمان‌های استراتژی محور شکل گرفت ولی به دلیل کامل و اثربخش نبودن برنامه‌ریزی و مدیریت استراتژیک در مدیریت تحولات محیطی، پارادایم تفکر استراتژیک شکل گرفت. امروزه تفکر استراتژیک زیربنای سازمان‌های قابلیت محور می‌شود و نیاز است که مدیران و کارکنان متناسب با نقش خود از تفکر استراتژیک در کسب مزیت رقابتی استفاده نمایند. تفکر استراتژیک رویکرد خلاقانه - سیستمی، نقادانه، تحلیلی، کل‌نگر و رویکردی مدیریت سازمان‌ها ارائه می‌دهد و این امر موجب پایداری سازمانی می‌گردد از طرف دیگر با توجه به رویکرد جدید آینده‌پژوهی و آینده‌سازی لزوم فراگیری و به کارگیری تفکر استراتژیک چندین برابر شده است و این به خاطر آن است که تفکر استراتژیک بستر و زمینه آینده پژوهی را فراهم نموده و به روشی می‌توان از مواهب آینده و خلق آن بهره برد بر این اساس کتاب حاضر با هدف فراهم شدن زمینه برای کارشناسان، دانشجویان جهت پرداختن به تفکر استراتژیک تهیه شده است.

کتاب حاضر حاوی هشت فصل به شرح زیر است:

فصل اول: مبانی ذهنی و روان‌شناختی تفکر استراتژیک

فصل دوم: استراتژی و ابعاد تفکر استراتژیک

فصل سوم: الگوهای تفکر استراتژیک

فصل چهارم: شاخص‌های تفکر استراتژیک در سطح فردی، گروهی و سازمانی

فصل پنجم: مهارت‌های پایه، ترکیبی و عالی در تفکر استراتژیک

فصل ششم: رویکرد نه مرحله‌ای در ایجاد و تقویت تفکر استراتژیک

فصل هفتم: تحول ذهنی زیربنای تفکر استراتژیک رهبری سازمانی

فصل هشتم: نقش مدیریت پارادوکسی در نهادهایسازی تفکر استراتژیک

امید است مطالب کتاب مورد استفاده اندیشمندان و صاحب‌نظران قرار گیرد. در همین جا نویسنده از اندیشمندان و فرهیختگان درخواست می‌نماید جهت غنی شدن مطالب در چاپ‌های بعدی، نویسنده را یاری نمایند.

در پایان از کلیه عزیزانی که در پدید آمدن کتاب کمک و یاری نمودند تشکر و قدردانی می‌شود، از آقای امید قربانی که در تهیه فصل هفتم و سرکار خانم گوینده که در تهیه فصل هشتم بنده را یاری دادند و از آقای مهندس بهزاد حقی که در تأمین منابع و تهیه برخی از فصل‌های کتاب کمک نمودند تشکر و قدردانی می‌شود. از جناب آقای مهندس محمد ترابیان مدیر محترم انتشارات ارکان دانش که زحمت چاپ کتاب را متقبل شدند و سرکار خانم نسرین مختاری که در مراحل نهایی بازخوانی کتاب تا مرحله چاپ نظارت داشتند و همچنین از همکاران دیگر در بخش تایپ و صفحه‌آرایی و از سرکار خانم نفیسه اورک شیرانی که طراحی جلد را به عهده داشتند، صمیمانه قدردانی می‌شود.

با تشکر

دکتر ایرج سلطانی

فروردین ماه ۱۳۹۳

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول: مبانی ذهنی و روان‌شناختی تفکر استراتژیک
۱	مقدمه
۱	تفکر (اندیشه)
۲	استدلال
۳	رشد و محدودیت‌های اندیشه
۴	تفکر واگرا و همگرا
۵	تفاوت‌های عمده تفکر همگرا و واگرا
۵	دسته‌بندی دیدگاه‌ها درباره تفکر
۶	شناخت
۷	موضوعات مهم در روان‌شناسی شناخت
۹	قراشناخت
۹	انواع شناخت
۱۱	مدل‌های ذهنی
۱۳	مدل‌های ذهنی مشترک
۱۷	مدل‌های ذهنی تکلیف مشترک
۱۸	مدل‌های ذهنی کارکرد گروهی مشترک
۱۹	مراحل تشکیل گروه
۳۳	فصل دوم: استراتژی و ابعاد تفکر استراتژیک
۳۳	مقدمه
۳۳	مفهوم استراتژی
۳۶	پارادایم‌ها
۳۶	انتقال پارادایم
۳۸	پارادایم‌ها و انواع کلی استراتژی
۳۹	پارادایم‌های شکل‌گیری استراتژی
۴۰	تحولات محیطی
۴۲	توسعه استراتژی
۴۶	برنامه‌ریزی استراتژیک

۴۸	 مکاتب مدیریت استراتژیک
۴۹	 ظهور تفکر استراتژیک
۵۰	 مفهوم و تعاریف تفکر استراتژیک
۵۴	 رابطه تفکر استراتژیک و برنامه‌ریزی استراتژیک
۵۵	 دسته‌بندی هراکلیوس درباره ارتباط تفکر استراتژیک و برنامه‌ریزی استراتژیک
۵۵	 دسته‌بندی آلن گلدمن درباره ارتباط تفکر استراتژیک و برنامه‌ریزی استراتژیک (۲۰۰۵)
۵۷	 مقایسه دیدگاه‌ها در دو دسته‌بندی
۵۸	 تفکر راهبردی و تفکر عملیاتی
۵۹	 اجزای تفکر استراتژیک (راهبردی)
۶۷	 کل‌نگار تفکر کردن
۶۸	 تحلیلی و الاقانه تفکر کردن
۶۹	 بلندمدت تفکر کردن - جمع به آینده
۷۳	 ایفاگران نقش در تفکر کردن
۷۵	 تفاوت بین بخش خصوصی و دولتی
۷۹	 فصل سوم: الگوهای تفکر استراتژیک در شاخص‌های مشترک
۷۹	 مقدمه
۷۹	 الگوهای تفکر استراتژیک ارزیابی شده توسط پژوهشگران خارجی
۷۹	 ۱- الگوی تفکر استراتژیک از نظر کن ایچی اومی (۱۹۸۲)
۸۱	 ۲- الگوی اقدامات ذهنی رالف استیسی (۱۹۹۳)
۸۱	 ۳- هشت ویژگی تفکر استراتژیک هند فورد (۱۹۹۵)
۸۲	 ۴- الگوی فرآیند برنامه‌ریزی استراتژیک مورسی (۱۹۹۶)
۸۴	 ۵- الگوی تفکر استراتژیک کیم برلی پله گرینو (۱۹۹۶)
۸۵	 ۶- الگوی تفکر پیوندی مکینلی و کیلروی (۱۹۹۷)
۹۰	 ۷- الگوی ویژگی‌های تفکر استراتژیک مینتزبرگ (۱۹۹۵)
۹۲	 ۸- الگوی عناصر تفکر استراتژیک - جین لیدکا (۱۹۹۸)
۹۴	 ۹- الگوی تفکر استراتژیک بون (۲۰۰۱)
۹۸	 ۱۰- الگوی نوع‌آوری استراتژیک، گری هامل (۲۰۰۱)
۹۹	 ۱۱- الگوی گزینه‌های آینده، پیترو ویلیامسون (۲۰۰۱)
۹۹	 ۱۲- الگوی تفکر استراتژیک دانشکده صنعتی نیروهای مسلح آمریکا (۲۰۰۱)

۱۳- الگوی هفت اصل تفکر استراتژیک، هانس باند هولد / ماتس لیندگرین (۲۰۰۲).....	۱۰۱
۱۴- الگوی عوامل حیاتی کافمن (۲۰۰۳).....	۱۰۴
۱۵- الگوی تفکر استراتژیک، گلدمن (۲۰۰۵).....	۱۰۶
۱۶- الگوی تفکر استراتژیک با دیدگاه چندسطحی بُن (۲۰۰۵).....	۱۰۷
۱۷- الگوی سه مرحله‌ای تفکر استراتژیک سیمون ووتون و تری هورن (۲۰۰۹).....	۱۱۴
۱۸- (۹) گام در تفکر استراتژیک سیمون ووتون و تری هورن (۲۰۰۹).....	۱۲۱
۱۹- الگوی عناصر تفکر استراتژیک مالان (۲۰۱۰).....	۱۲۵
الگوهای تفکر استراتژیک ارائه‌شده توسط پژوهشگران ایرانی.....	۱۲۶
۲۰- الگویبعاد مؤلفه‌های تفکر استراتژیک و فرایند شکل‌گیری تفکر استراتژیک.....	۱۲۶
۲۱- الگوی فرمان تفکر استراتژیک و چرخه شکل‌گیری تفکر استراتژیک.....	۱۲۷
۲۲- الگوی عناصر تفکر استراتژیک در سازمان‌های ایرانی (مشبکی، خزایی، ۱۳۸۷).....	۱۲۹
۲۳- مدل سازمانی برای رهبر راهبردی (مطالعه تجربی)، (رحمان سرشت، کفچه، ۱۳۸۷).....	۱۳۰
۲۴- الگوی ده فرمان تفکر استراتژیک (الشکر بلوکی، ۱۳۹۰).....	۱۳۱
۲۵- الگوی ویژگی‌های تفکر استراتژیک، ناظمی، جعفریانی (۱۳۸۹).....	۱۳۸
۲۶- جمع‌بندی نظریات و الگوهای تفکر استراتژیک و انتخاب شاخص‌های کلیدی.....	۱۳۹
شاخص‌های تفکر استراتژیک در سطح فردی و منبای نسبت تکرار در الگوها و نظریات.....	۱۴۵
شاخص‌های تفکر استراتژیک در سطح گروه و منابع تأییدکننده.....	۱۴۶
شاخص‌های تفکر استراتژیک در سطح سازمان و منابع تأییدکننده.....	۱۴۸
فصل چهارم: شاخص‌های تفکر استراتژیک در سطح فردی و سازمانی.....	۱۴۹
مقدمه.....	۱۴۹
شاخص‌های تفکر استراتژیک برای موفقیت فردی، گروهی و سازمانی.....	۱۴۹
مراحل ۱ و ۲- تهیه بانک شاخص‌های تفکر استراتژیک.....	۱۵۰
مرحله ۳- تعیین میزان تأثیر شاخص‌های تفکر استراتژیک بر موفقیت فردی.....	۱۵۳
مرحله ۴- تعیین میزان تأثیر شاخص‌های تفکر استراتژیک بر موفقیت سازمانی.....	۱۵۵
مرحله ۵- مقایسه و اولویت‌بندی شاخص‌های تفکر استراتژیک مؤثر در موفقیت فردی و.....	۱۵۶
مرحله ۶- تعیین شاخص‌های مشترک با تأثیر برابر در موفقیت فردی و سازمانی.....	۱۶۰
مرحله ۷- تعیین شاخص‌های سطوح فردی، گروهی و سازمانی در سه بخش و.....	۱۶۲
مرحله ۸- ارائه الگوی شاخص‌های تفکر استراتژیک با رویکرد چند سطحی.....	۱۶۳
فصل پنجم: مهارت‌های پایه، ترکیبی و عالی در تفکر استراتژیک.....	۱۶۷
مقدمه.....	۱۶۷

۱۶۸	رهبری راهبردی (استراتژیک).....
۱۶۸	رهبری راهبردی و سبک محاوره‌ای.....
۱۷۳	رهبری راهبردی - مهارت‌های فکری مورد نیاز.....
۱۸۰	پنج مهارت ترکیبی در تفکر استراتژیک.....
۱۸۰	ترکیب ۱- پیش‌بینی آینده.....
۱۸۱	ترکیب ۲- تفکر اخلاقی.....
۱۸۴	ترکیب ۳: تفکر انتقادی - به چه چیزی اعتقاد دارید؟.....
۱۸۶	ترکیب ۴- تفکر خلاق و نوآوری.....
۱۸۷	ترکیب ۵- تفکر بازتابی یا انعکاسی.....
۱۸۹	سه ابزار فکری پیشرفته عالی برای مدیران راهبردی.....
۱۹۱	شانزده مرحله برای واضح فکر کردن راجع به موقعیت‌های آشفته پیچیده.....
۱۹۵	تفکر و عمل استراتژی.....
۱۹۹	مورد کاوی.....
۲۱۱	فصل ششم: رویکرد ۱ مرحله‌ای در ایجاد و تقویت تفکر استراتژیک.....
۲۱۱	مقدمه.....
۲۱۲	گام‌های ۹ گانه در تفکر استراتژیک.....
۲۱۲	گام ۱: ایجاد هوشمندی راهبردی (استراتژیک).....
۲۱۹	گام ۲: ارزیابی قابلیت‌های راهبردی (استراتژیک).....
۲۳۹	گام ۳: ایجاد دانش راهبردی (استراتژیک).....
۲۴۰	گام ۴: پیش‌بینی‌های راهبردی.....
۲۴۲	گام ۵: ایجاد چشم‌انداز راهبردی (استراتژیک).....
۲۴۸	گام ۶: ایجاد گزینه‌های راهبردی.....
۲۶۱	گام ۷: تصمیم‌گیری‌های راهبردی.....
۲۷۱	گام ۸: ایجاد و ابلاغ راهبرد هدایت شده توسط بازار.....
۲۹۸	گام ۹: برنامه‌ریزی و مدیریت پروژه‌ها به منظور اجرای تغییر.....
۳۲۳	فصل هفتم: تحول ذهنی زیربنای تفکر استراتژیک رهبری سازمانی.....
۳۲۳	مقدمه.....
۳۲۳	مفهوم تحول ذهنی.....
۳۲۶	الگوی عملیاتی تحول ذهنی مدیران و کارکنان.....
۳۲۹	دستاوردهای تحول ذهنی از نظر روانشناسان شناختی مثبت‌گرا.....
۳۳۱	مؤلفه‌های مؤثر در تحول ذهنی.....

۳۳۲	رهبری و ماهیت آن.....
۳۳۳	ویژگی‌های رهبری تحول‌آفرین.....
۳۳۳	ویژگی‌های مدیران دارای تفکر استراتژیک.....
۳۳۴	نقش تحول ذهنی در تفکر استراتژیک.....
۳۳۵	مطالعه موردی در مورد تأثیر تحول ذهنی در تفکر استراتژیک.....
۳۳۷	فصل هشتم: نقش مدیریت پارادوکس در نهادهای سازی تفکر استراتژیک.....
۳۳۷	مقدمه.....
۳۳۷	تفکر استراتژیک با رویکرد پارادوکسی.....
۳۳۸	پارادوکس‌ها در سازمان.....
۳۴۱	تفکر استراتژیک از منظر پارادوکس‌های سازمانی.....
۳۴۷	نقش مدیریت پارادوکس در نهادهای سازی تفکر استراتژیک.....
۳۴۸	روش‌های مدیریت پارادوکس.....
۳۴۹	نحوه تأثیر مدیریت پارادوکس بر تفکر استراتژیک.....
۳۵۰	نقش نوع و روش‌های مدیریت پارادوکس بر تفکر استراتژیک.....
۳۵۲	نقش مدیریت پارادوکس‌های فعال‌های هسته‌ای سازمان بر تفکر استراتژیک.....
۳۵۷	منابع و مآخذ.....
۳۵۸	سایر آثار مؤلف.....